

MF Lars Emil Johansens tale

i folketinget den 16. januar 1974

Jeg vil gerne indlede denne min første tale her i det danske folketing med at udtrykke et inderligt ønske om, at den politik, jeg repræsenterer, og som har en bred befolkningsmæssig rygdækning i Grønland, vil møde en velvillig forståelse hos alle kredse her i salen, idet en sådan forståelse jo er en forudsætning for, at man bestemmer sig til, hvilken økonomisk politik der skal føres fra dansk side i Grønland.

Da dette som sagt er min første tale her i salen, vil jeg i første række benytte lejligheden til at ridse de principper op, som ligger til grund for min politik, idet det er min forventning, at der vil blive taget hensyn til denne politik under finanslovens endelige udformning.

Jeg vil med det samme understrege, at der blandt den grønlandske befolkning hersker en forventning og forhåbning om, at man herfra ikke vil prøve at lægge hindringer i vejen for den politiske udvikling og opvågning, som i disse tider præger det moderne og politisk set unge Grønland.

Jeg vil gerne ligeledes appellere til alles forståelse for vores kamp for at

få lov til at eksistere som grønlændere i vort eget land i denne i mange henseender for os så vanskelige tid. Denne kamp giver sig udtryk i de bestræbelser, vi har inden for såvel fiskeri- som mine- og hele ressourcepolitikken i Grønland i øvrigt, idet vi inden for disse områder ønsker at kæmpe os frem til en politisk beslutningskompetence af et sådant omfang, at vi fremover bliver i stand til ikke alene at formulere vor egen Grønlandspolitik, men i høj grad også at styre vort land på basis af de forudsætninger og behov, vort grønlandske samfund har.

Jeg står her som grønlandsk folketingsmand i dag for at tale grønlændernes sag, om jeg så må sige over for et fremmed publikum, som af gode grunde ikke altid kan have de fornødne forudsætninger for at forstå vores situation og vore problemer. Jeg må i dag stå her, fordi Grønlands politiske udvikling endnu ikke er nået så vidt, at beslutninger vedrørende Grønland kan træffes af grønlændernes egne politiske organer.

Jeg har med glæde noteret mig ved statsministerens tiltrædelseserklæring, at

regeringen vil støtte arbejdet i det grønlandske hjemmestyreudvalg, som blev nedsat under den tidligere regerings funktionsperiode. Det er efter min overbevisning et godt skridt på vejen i det grønlandsk-danske samarbejde, at vi, altså grønlænderne, gør os i stand til selv at styre udviklingen i Grønland, først og fremmest ved at styrke vore egne politiske instanser, nemlig Grønlands landsråd og de grønlandske kommunalbestyrelser.

Vi, der varmt går ind for en grønlandsk hjemmestyreordning med den deraf følgende større aktivisering af os grønlændere i beslutningsprocesserne, er udmærket godt klar over, at det ikke er nogen let sag for et lille folk som vort at sætte sig i stand til selv at styre og administrere sin egen udvikling. Men givet er det, at skal vort grønlandske folk bevare sin identitet, bliver det nødvendigt, at hver enkelt af os holder sig sine specielle vilkår for øje i det grønlandsk-danske og for den sags skyld også i det nordatlantiske samarbejde.

Disse synspunkter kæmper vi unge grønlandske politikere for, ikke fordi vi er fanatiske nationalister, heller ikke fordi vi er isolationister, men ganske enkelt fordi det er det eneste naturlige og det bedste værn mod fremmedskabte og fremmedgørende systemer.

Når vi taler på den langt overvejende del af den fast bosiddende grønlandske befolknings vegne, må vi gøre os det klart, at fremtiden for grønlændernes vedkommende ikke ligger i Bruxelles eller noget andet sted sydpå, men at fremtiden for den brede grønlandske befolkning først og fremmest ligger i

Grønland. Fremtidens løsninger af landets problemer må blive til i Grønland, udformes og føres ud i livet af landets egen befolkning.

I den forbindelse er det nærliggende at påpege, at vore muligheder for at overtage de funktioner, som i dag bestrides af herfra udsendt arbejdskraft, først og fremmest ligger i spørgsmålet om uddannelse af grønlandsk arbejdskraft.

På den baggrund er det med megen skepsis, jeg har konstateret, at et af de områder, regeringen vil tage sine besparelser fra, for Grønlands vedkommende drejer sig om bevillinger, der har noget med uddannelse at gøre, nemlig personaleuddannelse inden for den kgl. grønlandske handel og uddannelse i øvrigt under ministeriet for Grønland. Selv om det nok må siges, at vi i Grønland rammes forholdsvis mildt af regeringens besparelsesforslag, i hvert fald i denne omgang, må det understreges, at enhver form for uddannelse er af så vital betydning for det grønlandske samfund især, at besparelser på dette område så vidt muligt bør undgås, idet en sådan handling betyder, at man derved forringer den grønlandske befolknings muligheder for at overtage de funktioner, som vi i dag må bruge den dyre udsendte arbejdskraft til. Derfor må det understreges, at besparelser på uddannelses-sektoren i Grønland ikke tjener noget som helst formål, hverken set ud fra en almindelig samfundspolitisk betragtning eller set ud fra et økonomisk synspunkt.

Men da jeg går ud fra, at der vil blive lejlighed til at drøfte, hvor besparelserne skal tages fra, i Grønlandsrådet,

vil jeg i denne forbindelse nøjes med at gøre denne bemærkning.

Jeg er overordentlig glad for at konstatere, at der ingen steder i finanslovsforslaget står opført en indtægtspost for den danske stat, der skulle opstå ved salg af Grønland. Det gør os nemlig utrygge at høre rygter om, at nogen i dette land kan have tilbøjeligheder til at opfatte vort land og vort folk som en art salgsvare, der kan udbydes til den, der byder højest. Men jeg er af den faste overbevisning, at sådanne rygter ikke har noget alvorligt på sig som så meget andet af det, der bliver sagt af visse kredse, idet den officielle danske Grønlandspolitik stadigvæk karakteriseres af aldeles stor forståelse og imødekommenhed for de grønlandske ønsker, sådan som vi igen har fået det fastslået ved statsministerens åbningstale for en uge siden. Selv om vi på ingen måde bygger vor politik på Grønlands totale løsrivelse fra det danske rige, må vi imidlertid erkende, at udviklingen peger i retning af, at båndene mellem Danmark og Grønland gøres løsere med tiden, sådan at forstå, at den grønlandske befolkning i fremtiden vil være mere direkte impliceret i den politiske styring af landet, end tilfældet i dag er.

Med andre ord må den politiske målsætning for Grønland gå ud på et politisk mere uafhængigt Grønland. Dette må være det naturlige skridt at tage efter grundlovsændringen i 1953.

Jeg anser det som noget meget væsentligt, at der i selve Grønland skabes tilstrækkelige muligheder for skolegang og uddannelse i øvrigt, idet jeg betragter en stor del af det, vi i Grønland

kalder Danmarksoperationerne, det vil sige nedsendelse af grønlandske skoleelever til Danmark, som en slags organiseret fremmedgørelse, der skaber et uheldigt skel mellem den skoleuddannelse og erhvervsuddannelse, som vi meget gerne skal få til at fungere i den nærmeste fremtid.

På den baggrund vil jeg fortsat arbejde for, at såvel den skolemæssige som den erhvervsmæssige uddannelse fremover i videst muligt omfang søges løst i overensstemmelse med det grønlandske samfunds behov og forudsætninger.

En sådan målsætning forudsætter en revision af den gældende grønlandske skolelov, og denne revision vil jeg gennem mit arbejde i Grønlands landsråd være medvirkende til at tage initiativ til, eventuelt i forbindelse med gennemførelse af den grønlandske hjemmestyreordning. Men jeg må her understrege, at sådanne initiativer til revision af de gældende grønlandske ordninger må komme fra Grønlands side, hvis der skal være mening i vore bestræbelser for at opnå hjemmestyreordning i Grønland.

Det økonomiske tilskud, som den danske stat har forpligtet sig til ved at indlemme vort land i det danske kongerige, bør fremover ydes som et samlet tilskud, således at de øverste politiske myndigheder i Grønland kan stå for fordelingen af beløbet, da de er vel vidende om, hvor det er, den grønlandske kamik trykker mest.

Dette må være den rigtige form for anvendelse af det økonomiske tilskud, Danmark yder til Grønland, eftersom det må være helt naturligt at gå ud fra, at den danske stat er interesseret i, at

Lars Emil Johansen får efter sin jomfrutale i folketinget 10 øre af Poul Dam, den 16. januar 1974.

de penge, der hvert år bevilges til Grønland, bruges til gavn for Grønland og dets befolkning.

Med hensyn til fiskeripolitikken vil jeg benytte lejligheden til at fastslå, at

Grønlands landsråd, som jeg selv er medlem af, står fast ved sit krav om udvidelse af den grønlandske fiskerigrænse fra de nuværende 12 sømil til mindst 50 sømil. Det burde være over-

flødigt i denne sal at understrege, at det for os er livsnødvendigt at beskytte vore fiskeressourcer ved vore kyster i Grønland, men jeg vil gøre det alligevel, ikke mindst ud fra den betragtning, at fiskeriet sammen med fangererhvervet jo er vores eneste produktive erhverv i Grønland.

Jeg vil ligeledes udtrykke et ønske om, at regeringen gennem ministeriet for Grønland viser forståelse for de grønlandske fangeres anstrengte situation ved at vise imødekommenhed for fangeres bestræbelser for at få bedre vilkår at leve under gennem deres og fiskernes organisation, KNAPP.

Jeg vil dog i denne forbindelse nøjes med at anmode regeringen om i videst muligt omfang at inddrage Grønlands landsråd i alle de forhandlinger, der på en eller anden måde vedrører fangst og fiskeri i de grønlandske farvande.

På mineral- og olieudvindingsområdet må der arbejdes for, at koncessionsmyndigheden for udvinding af Grønlands naturrigdomme i videst mulig udstrækning gives til de grønlandske myndigheder i reel forstand. Ved at følge en sådan kurs på dette område vil man samtidig skabe større sikkerhed for, at en eventuel udvinding af olie eller mineraler ikke alene får en økonomisk og energimæssig, men også beskæftigelsesmæssig betydning for den grønlandske befolkning.

Tiden er nu inde til, at man fra ansvarlig politisk side foranlediger etablering af uddannelsesmuligheder for den grønlandske ungdom inden for mineindustrien. Dette må forstås som en absolut nødvendighed, hvis man på dette

område ikke ønsker at gentage de forløbne års politiske fejltrin, der har medført, at vi grønlandere har været henvist til tilskuerpladserne, mens andre arbejdede for at udvikle vort land på deres egen måde.

Jeg føler imidlertid ingen større trang til at uddybe disse hjemmestyretanker yderligere i denne omgang, idet jeg tillader mig at gå ud fra, at brede kredse i tinget allerede har haft så megen interesse for landsdelen, at de har stiftet det fornødne bekendtskab med de seneste tiders politiske udvikling i Grønland, men ikke mindst fordi følgende passus i statsministerens erklæring i folketinget tirsdag den 8. januar 1974 (Folketings-tidende 1973-74, 2. samling, sp. 105) har beroliget mig meget i så henseende:

„I samarbejde med landsrådet og de grønlandske kommuner vil bestræbelserne for at give befolkningen større indflydelse på og ansvar for egne anliggender blive fremmet.“

Det er en målsætning, jeg ifølge min politiske overbevisning er overordentlig glad for, idet jeg fortolker den derhen, at det forslag til ny politisk struktur i Grønland, som det grønlandske hjemmestyreudvalg vil forelægge landsrådet og folketinget, herved har fået forstærket forventning om det danske folketings velvillige behandling.

En af de største ændringer, som vort grønlandske samfund gennem årene har måttet gennemgå, er vel den, at vi fra at være et fangersamfund, der udelukkende baserede tilværelsen på naturaløkonomi, bevæger os henimod et industrisamfundsmønster, hvor den altovervejende del af produktionen drives med

salg for øje. Naturaløkonomiens betydning er i dag de fleste steder uhyre ringe. Ligeledes udføres produktionen af lønnet arbejdskraft. Der er med andre ord skabt en grønlandsk lønmodtagerstand af arbejdere og funktionærer, en klasse, der må sælge sin arbejdskraft for livets opretholdelse.

Efterhånden som denne grønlandske lønmodtagerstand mere og mere måtte løsrive sig fra muligheden for selv at skaffe sig til livets ophold ved fiskeri eller sælfangst, er de grønlandske lønmodtagere blevet et stadig lettere offer for udbytning fra den del af befolkningen, for hvem det ikke har været nødvendigt at gennemgå den enorme omstrukturingsproces, nemlig først og fremmest de indvandrede danskere i Grønland. Det er derfor ikke spor mærkværdigt, at danske virksomhedsledere fra tid til anden beklager sig over den grønlandske arbejdskrafts ustabilitet.

I øvrigt mener jeg, at denne så ofte omtalte ustabilitet må ses i lyset af de uanstændigt lave lønninger, der i dag tilbydes den grønlandske arbejder fra dansk-grønlandsk officiel side. De grønlandske lønmodtageres lønninger i dag er alt andet end motiverende til at gøre noget videre ved sit arbejde i retning af effektivitet og andre for et vesteuropæisk industrisamfund typiske egenskaber. Det skal heller ikke være nogen hemmelighed, at den efter danske forhold

meget lave aflønning af arbejdskraften i Grønland gør det ekstra profitabelt for danske virksomheder at etablere sig i Grønland.

På baggrund heraf finder jeg det presserende nødvendigt at anmode regeringen om ikke at lade besparelserne ramme de i forvejen uanstændigt lave lønninger til de grønlandske arbejdere.

I takt med det stigende grønlandske ønske om større beslutningsret over egne sager må der skabes bedre muligheder for den grønlandske befolknings deltagelse i erhvervslivet. Det er som regel danske profitmagere, der sidder på kapitalen i dagens Grønland. Dette skaber et uheldigt, et meget uheldigt forhold mellem danskere og grønlændere, et forhold, der visse steder kan minde om en kolonialistisk undertrykkelse. Grønlændernes eneste reelle mulighed for at konkurrere med denne kapitalistiske undertrykkelse synes at ligge i andelsbevægelsen. Derfor må andelsbevægelsens muligheder forbedres, der må skabes klarhed omkring finansieringsspørgsmålet af andelsforetagender.

Vi må således ved fælles indsats fjerne enhver form for undertrykkelse i Grønland, idet vi fortsat bør arbejde for et fornuftigt samarbejde grønlændere og danskere imellem i Grønland under mottoet: der findes ikke et undertrykt menneske, der elsker sine undertrykkere.